

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

КОРІННА ВІКТОРІЯ АНАТОЛІЇВНА

**ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**
Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В Україні проблеми попередження і протидії корупції продовжують залишатися одними з найактуальніших, оскільки масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Президент України Петро Порошенко, у своєму виступі наголосив про «нульову толерантність» до будь-яких корупційних проявів. Боротьба з корупцією вже вийшла за формальні межі і стала предметом пильної уваги інститутів держави, громадських організацій, засобів масової інформації, пересічних громадян.

Аналіз публікацій з антикорупційної тематики засвідчує наявність двох крайніх позицій, які видаються однаково шкідливими в контексті запровадження ефективних підходів до подолання цього явища: з одного боку, представники органів публічної влади, спираючись на офіційні дані про стан злочинності, доходять висновку про відсутність підстав для занепокоєння; а з іншого, – складно говорити про високий рівень корупції в органах місцевого самоврядування, коли до відповідальності за корупційні дії щорічно притягується не більше 1% посадовців. З питань боротьби з корупцією в Україні прийнято понад 70 нормативних документів. Активізація антикорупційних зусиль держави, пошук адекватних сучасним вимогам форм протидії корупції в Україні, в т.ч. й урахування зарубіжного нормотворчого досвіду, посилення профілактики протиправних вчинків державними службовцями потребують оновлення законодавчої бази у цій сфері, визначення пріоритетів у боротьбі з корупцією, об'єднання зусиль органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Теоретико-методологічні засади цієї проблеми сформульовані у працях науковців державного управління: В. Авер'янов, В. Бакуменко, В. Беглиця, С.Дубенко, С. Серьогін, О. Кальман, М. Погорецький, М. Потєбенько, Б.Романюк, Є. Скулиш, М. Камлик, О. Маркєєва, Є.Невмержицький. Вище зазначене і зумовило вибір теми магістерської роботи: «Шляхи подолання корупції в органах місцевого самоврядування».

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу документів, опублікованих матеріалів вивчити особливості корупції як соціально-економічного явища та розробити шляхи подолання корупції в органах місцевого самоврядування.

Для досягнення мети були визначені такі **завдання**:

1. Розкрити сутність наукових положень про корупцію як суспільно-економічного явища;
2. Проаналізувати основні засади державної політики України у сфері протидії корупції та чинне законодавство про корупцію;
3. Висвітлити та класифікувати фактори, причини корупції в органах місцевого самоврядування;
4. Проаналізувати Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції;
5. Визначити заходи спрямовані на запобігання і протидію корупції серед державних працівників місцевої влади;
6. Розробити рекомендації щодо запобігання корупції в органах місцевого самоврядування.

Об'єктом дослідження є корупція як соціально-економічне явище.

Предметом дослідження виступають шляхи подолання корупції в органах місцевого самоврядування.

Методи дослідження: Для досягнення мети дослідження та розв'язання поставлених дослідницьких завдань було використано комплекс загальнонаукових методів дослідження, а саме: методи аналітико-синтетичної переробки документної інформації (аналіз і синтез), структурно-функціональний аналіз, порівняння, методи прогнозування та систематизації.

Так, зокрема методи систематизації дали змогу узагальнити результати вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень за темою магістерського дослідження, що стали його джерельною базою.

Метод порівняння в свою чергу дозволив проаналізувати наявні моделі антикорупційної політики у розвинутих європейських країнах.

За допомогою аналізу і синтезу було з'ясовано державно нормативноправове регулювання протидії корупції.

У ході дослідження, з метою висвітлення факторів та причин корупції в органах місцевого самоврядування також було використано метод структурно-функціонального аналізу. Крім того у роботі застосовано метод прогнозування, який дав змогу представити основні шляхи запобігання корупції в органах місцевого самоврядування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що по новому аналізовано та розширено причини та фактори корупції, які можуть поділятися на загальні і локальні: економічні (макро та мікроекономічні), інституційні (правові, організаційні, кадрові), політичні, соціальні (соціокультурні, соціальнопсихологічні, соціально-громадянські, соціально-структурні).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів визначається тим, що через основи теоретичних положень і висновків магістерської роботи відкривається оновлений метод для запровадження ефективних шляхів запобігання корупції в органах місцевої влади та можуть бути корисними для працівників органів місцевого самоврядування при формуванні та реалізації антикорупційних програм діяльності, ухваленні управлінських рішень. На теоретичній основі дослідження запропоновано рекомендації щодо запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, розроблений тренінг-семинар для державних службовців місцевого самоврядування який доцільно використовувати в практичній діяльності органів державного управління.

Структура та обсяг дослідження. Магістерська робота відповідає меті, завданням та логіці дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, загального висновку, списку використаних джерел із 106 найменувань та 1 додатку. Загальний обсяг роботи сторінок, основний текст – 100 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У **першому розділі** «Теоретичні засади вивчення корупції як соціально-економічного явища» охарактеризовано проблематику та джерельну базу дослідження щодо правової природи корупції в системі публічної влади, а також розкриті теоретико-методологічні аспекти розуміння корупції як соціально-правового явища.

Підрозділ 1.1. «Наукові положення про корупцію як суспільно-економічне явище» присвячений аналізу стану наукової розробки проблеми у науковому контексті, акцентовано увагу на те що корупція в сучасних умовах є однією з основних загроз економічній безпеці України. Корумповані відносини все більше витісняють правові, етичні стосунки між людьми, із аномалії поступово перетворюються у норму поведінки. На міжнародному рівні Україна має репутацію надзвичайно корумпованої країни.

Показано що найбільш поширеним визначенням корупції є використання державної влади в корисних цілях. На нашу думку, корупція це – використання службового становища посадовими особами для надання за винагороду різного роду матеріальних благ, пільг, послуг або інших переваг.

Визначено що дослідження проблеми корупції потребує визначення сутності цього явища та його обов'язкових складових елементів. Це можливо за умови вивчення корупції як категорії не тільки правової та юридичної, а й соціально-економічної, політичної, правової. Завдяки такому підходу вдасться визначити місце і роль корупції в соціальних процесах, а також її вплив на розвиток держави та суспільних відносин.

Встановлено, що, через свою багатогранність корупція є одним із тих явищ, за час історичного існування якого застосовувалися різні наукові підходи до його правового та наукового визначення, розуміння його сутності. Це пояснюється особливостями правової культури різних країн світу, розвитку законодавства, а також різним сприйняттям того самого діяння суспільствами певних країн, залежно від ментальності, традиції, рівня демократизації та розвитку громадянського суспільства. Але протягом усього свого існування це явище має характерні особливості - воно шкідливе в правовому, соціальному та інших аспектах.

У підрозділі 1.2. «Основи засади державної політики України у сфері протидії корупції: аналіз законодавства»

Розкрито на підставі системного аналізу що антикорупційна політика має вкрай важливий соціальний аспект, оскільки є сукупністю послідовних заходів держави та суспільства, через які реалізуються суспільні інтереси щодо обмеження корупції та споріднених з нею злочинів. Вона знаходить своє відображення у законодавстві, виробленні й застосуванні спільних принципів та механізмів протидії корупції, узагальненні досвіду антикорупційної діяльності й науковому підході до вирішення проблеми і спрямована на обмеження корупції, забезпечення захисту суспільних інтересів від владних зловживань в економічній, політичній та соціальній сферах.

З'ясовано, що ефективність антикорупційної політики в Україні, крім наявності відповідної політичної волі, потребує належного законодавчого забезпечення. Така ефективність, а також виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань щодо переслідування корупції є предметом особливої уваги з боку міжнародних організацій та країн, що надають Україні фінансову й технічну допомогу.

Зроблено висновок, що змістом правової основи державної антикорупційної політики можемо назвати: Конституцію України; закони України та інші нормативно-правові акти, які передбачають заходи запобігання і протидії корупції, припинення корупційних правопорушень і відповідальність за них; загальновизнані принципи й норми міжнародного права, міжнародні договори з запобігання і протидії корупції. Акцентовано увагу на тому що трансформаційні процеси в українському соціумі мають передбачати широке залучення суспільства до активної участі у протидії корупції. Серед першочергових завдань в цьому напрямі можна окреслити: підвищення уваги до правової освіченості громадян, формування

антикорупційної свідомості, розширення обізнаності громадськості щодо діяльності органів влади і управління, механізмів прийняття рішень; продовження роботи зі створення умов для контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю державних інституцій.

У другому розділі «Зарубіжний досвід запобігання корупції в органах місцевого самоврядування» охарактеризовано сучасний стан і окреслено подальші перспективи здійснення реформи у сфері децентралізації влади в Україні. Також досліджено напрями реформування виконавчої влади на місцях в умовах децентралізації влади в Україні.

У підрозділі 2.1. «Фактори та причини корупції в органах місцевого самоврядування».

Визначено, що проблемою, пов'язаною з поширенням корупції в сучасних українських умовах, можна назвати досить широку соціальну базу для її відтворення в середовищі державних службовців. Більшою мірою це проявляється на центральному рівні. Важливе значення має й думка учасників соціологічних досліджень про недостатність тільки правових заходів щодо подолання корупції й необхідності розробки комплексного підходу до рішення питань по її подоланню.

Встановлено що до умов зростання корупції в органах місцевого самоврядування в сучасній Україні в першу чергу відносяться неприпустимо слабка правова база й суперечливість нормативних документів по боротьбі з корупцією, а також дуже обмежене поширення правозастосовної практики вже наявних законодавчих і нормативних актів у відношенні посадових осіб.

Зроблено висновок, що ефективним інструментом на шляху запобігання та протидії корупції може стати комплекс механізмів протидії та попередження корупції в органах місцевого самоврядування. При цьому шляхи протидії мають бути спрямовані на ліквідацію причин і зменшення прояву корупціогенних чинників і мають виключно несхідний характер, від державних органів до громадянина, шляхи ж попередження базуються на тісній взаємодії держави та інституцій громадянського суспільства і спрямовані на руйнацію передумов корупції. Система механізмів протидії та попередження корупції містить: державнополітичні, державноправові, соціальноекономічні, суспільногромадянські, соціокультурні. Вони поділяються на дві групи: загальні та спеціальні і базуються на заходах стратегічного і тактичного характеру.

У підрозділі 2.2. «Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції».

Показано, що актуальною проблемою, яка потребує свого дослідження та запровадження є загальний досвід зарубіжних іноземних держав дає змогу виявити низку злочинів, які можуть бути зараховані до корупційних (розкрадання та привласнення державної власності для приватного використання, хабарництва, зловживання владою та службовим становищем, незаконного одержання державних коштів та інших пільг шляхом надання недостовірної інформації, використання та розголошення службової інформації), вчинених посадовими особами, передбачені кримінальними кодексами багатьох країн.

Кримінальні кодекси окремих країн та їх спеціальні закони щодо протидії корупції передбачають вчинення злочину посадовою особою як обставину, що обтяжує відповідальність (Молдова, Франція, Італія тощо).

З'ясовано що дослідивши світовий досвід можна констатувати, що документи політики (стратегії), як правило, мають певну форму, які є усталеною для тієї чи іншої країни. Такі форми створюються протягом десятиліть розробки та реалізації різних документів політики, і залежать від цілей цих документів. Іноді це просто виклад намірів країни у певній

сфері, іноді - це потужні та досить конкретні документи, що містять легко зрозумілі завдання щодо зміни ситуації у тій сфері, якої вони торкаються.

У третьому розділі «Шляхи подолання корупції в органах місцевого самоврядування» розглянуті питання подолання корупції в органах місцевого самоврядування.

У підрозділі 3.1. «Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції серед державних працівників місцевої влади».

З'ясовано, що діяльність із запобігання і протидії корупції ґрунтується на принципах верховенства права та законності, комплексного здійснення правових, інформаційних заходів і пріоритетності запобіжних заходів, особливо невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Визначено, що заходи в напрямку боротьби з корупцією на державній службі повинні застосовуватись комплексно з антикорупційними заходами соціально-економічного, правового, превентивного, карального, організаційно-управлінського характеру. Лише за такого тандему запобігання та протидія корупції будуть дійсно ефективними та результативними. Сутність, мета, завдання, принципи формування та реалізації морально-ідеологічних заходів мають бути закріплені в Концепції. Очікуваний результат її реалізації - підвищення ефективності боротьби з корупцією шляхом морального відродження та ідеологічного становлення українського народу.

У підрозділі 3.2. «Рекомендації щодо запобігання корупції в органах місцевого самоврядування».

Зазначається, що заходи в напрямку боротьби з корупцією на державній службі повинні застосовуватись комплексно з антикорупційними заходами соціально-економічного, правового, превентивного, карального, організаційно-управлінського характеру. Лише за такого тандему запобігання та протидія корупції будуть дійсно ефективними та результативними. Сутність, мета, завдання, принципи формування та реалізації морально-ідеологічних заходів мають бути закріплені в Концепції. Очікуваний результат її реалізації - підвищення ефективності боротьби з корупцією шляхом морального відродження та ідеологічного становлення українського народу.

Пропонується запровадити методи відстеження відповідності доходів і витрат всіх посадових осіб держави.

Створити механізм систематично-методичного, адміністративного та публічного відстеження відповідності доходів і витрат всіх посадових осіб.

Запровадити непрямі методи відстеження відповідності соціальнопобутового, майнового становища і витрат реальним доходам посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, як найбільш достовірні й публічні форми реально можливого порівняння величини доходів і витрат та оцінки реальних прибутків посадової особи, яка виконує функції держави і наділена владою й повноваженнями.

Створити спеціалізований, відкритий Веб-сайт для повного, достовірного і широкого оприлюднення реальних обсягів доходів (визначених в тому числі й непрямыми методами) всіх посадових осіб держави, наділених владою та управлінськими повноваженнями.

Створити у структурі ДФС відповідний управлінський підрозділ для адміністративного відстеження відповідності доходів і витрат посадових осіб всіх рівнів влади і управління, в тому числі із застосуванням непрямих методів відстеження такої відповідності.

Запровадити норму, яка передбачатиме, що подарунки вище визначеної суми вартості,

отримані Президентом як главою держави та вищими посадовими особами держави під час офіційних поїздок та зустрічей, залишаються у власності держави, наприклад, у спеціально створеному для цього музеї Національних міжнародних відносин.

1 Запровадити практику регулярного публікування та оприлюднення результатів відстеження відповідності соціальнопобутового, майнового становища і витрат реальним доходам всіх посадових осіб держави.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено нове вирішення важливого науково-прикладного завдання, що полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення, попередження та протидії корупції в органах місцевого самоврядування. На початку дослідження стояли певні завдання від виконання яких і залежала успішність всієї роботи. Їх можна узагальнити у таких положеннях:

1. Розкриваючи сутність наукових положень про корупцію як суспільно-економічного явища, можна дійти наступного: корупція стала частиною сучасного державного і суспільного механізму, пронизавши всі його структури та рівні. Вона уніфікує методи і форми відносин місцевих органів влади з представниками легального бізнесу та організованої злочинності й інтегрує їх у єдину систему тінювих (кримінальних) відносин. Корупція як соціально-економічне явище: - соціальні обумовлена (тобто є продуктом соціального життя); - має свою соціальну вартість (тобто «ціну», яку платить суспільство за існування корупції); - суттєво впливає на найважливіші соціальні процеси - економічні, політичні, правові та ін.; - має історичні витоки і глобальний характер; - є соціальним, економічним, політичним, правовим, психологічним і моральним явищем; - має властивість постійно видозмінюватися відповідно до соціальних реалій.

2. Основу Державної політики у сфері протидії корупції становлять напрями впливу на передумови корупції: - звуження меж державного регулювання, економічних і соціальних процесів; - розробка та запровадження механізмів залучення трудових колективів до контролю за додержанням антикорупційного законодавства, здійсненням заходів щодо запобігання корупційним діянням та їх громадського обговорення; - удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів; - виявлення та заборона будьяких монопольних проявів, сприяння природній конкуренції тощо. За останні роки в Україні було прийнято пакет антикорупційних законів. Цей пакет складався з двох Законів: «Про запобігання корупції» № 1700-VII від 31.08.2018р. та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» № 3207-VI від 01.05.2016р.

Також у 2014 р. Національна антикорупційна політика зазнала радикальних змін та завдяки прийняттю низки основних нормативно-правових актів вийшла на більш новий якісний рівень, мова йде про Національну антикорупційну стратегію на 2014-2017р.р., Державну програму щодо запобігання і протидії корупції на 2015-2017 рр., а також Національну раду з питань антикорупційної політики яка утворена Указом Президента України 14 жовтня 2014 року.

3. Запропоновано комплекс причин і факторів поширення корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування в Україні в період суспільних трансформацій, який містить:

1. Політичні фактори (закритість політичної системи, непрозорість прийняття управлінських рішень, занадто повільний розвиток політичної структури й свідомості суспільства, насамперед його громадських інституцій, непослідовність у проведенні антикорупційної політики);

2. Економічні (непрозорість економічних процесів);

3. Правові (недостатня правова база для ефективної протидії корупції; відсутність на нормативному рівні цілісної системи засобів попереджувального впливу на причини й умови, які сприяють корупції й корупційним діянням);

4. Організаційно-управлінські;

5. Соціально-психологічні (несформованість антикорупційної свідомості) фактори.

4. Аналізуючи міжнародне співробітництво виявлено основні напрямки міжнародної взаємодії у сфері запобігання і протидії корупції : - практичний (наприклад, надання, у відповідних випадках, необхідних предметів або необхідної кількості речовин з метою проведення експертизи або розслідування, виконання процесуальних дій тощо); - інформаційно-освітній (наприклад, надання відповідним органам іноземних держав та одержання від них інформації з питань запобігання і протидії корупції, обмін співробітниками компетентних установ тощо); - нормотворчий (наприклад, удосконалення договірної бази співробітництва шляхом укладання міжвідомчих угод відповідних відомств та участі у підготовці міжнародних договорів України). Аналізуючи світовий досвід можна констатувати, що документи політики (стратегії), як правило, мають певну форму, які є усталеною для тієї чи іншої країни. Такі форми створюються протягом десятиліть розробки та реалізації різних документів політики, і залежать від цілей цих документів. Іноді це просто виклад намірів країни у певній сфері, іноді - це потужні та досить конкретні документи, що містять легко зрозумілі завдання щодо зміни ситуації у тій сфері, якої вони торкаються.

5. Визначені заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції умовно можна поділити на кілька груп: 1) обмеження для суб'єктів відповідальності за корупційні діяння; 2) інститут спеціальної перевірки; 3) інститут фінансового контролю; 4) антикорупційна експертиза; 5) інші заходи (вимоги, щодо прозорості інформації, урегулювання конфлікту інтересів, заборона на одержання послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування). У підсумку зазначимо, що заходи в напрямку боротьби з корупцією на державній службі повинні застосовуватись комплексно з антикорупційними заходами соціально-економічного, правового, превентивного, карального, організаційно-управлінського характеру. Лише за такого тандему запобігання та протидія корупції будуть дійсно ефективними та результативними.

6. В ході дослідження нами були розроблені чіткі рекомендації для державних службовців та працівників місцевої влади, які містять повний перелік заходів, наприклад:

- проведення співбесід з державним службовцем, його керівником, колегами органу виконавчої влади з певного кола питань;

- проведення планових перевірок діяльності державного службовця, оцінка законності та обґрунтованості його дій;

- моніторинг конкретних управлінських процедур, прийняття рішень, у зв'язку з якими найчастіше здійснюються корупційні правопорушення, поведінки посадових осіб, які

відіграють певну роль у прийнятті таких рішень.

Використання розроблених рекомендацій та запропонування нових шляхів подолання корупції на нашу думку, суттєво знизить ризик корупції в органах місцевого самоврядування.

Корінна В. А.

Шляхи подолання корупції в органах місцевого самоврядування

В роботі розкрито сутність наукових положень про корупцію як суспільно-економічного явища. Показано що корупція стала частиною сучасного державного і суспільного механізму, пронизавши всі його структури та рівні. Вона уніфікує методи і форми відносин місцевих органів влади з представниками легального бізнесу та організованої злочинності й інтегрує їх у єдину систему тіньових (кримінальних) відносин. Показано що основу Державної політики у сфері протидії корупції становлять напрями впливу на передумови корупції: - звуження меж державного регулювання, економічних і соціальних процесів; - розробка та запровадження механізмів залучення трудових колективів до контролю за додержанням антикорупційного законодавства, здійсненням заходів щодо запобігання корупційним діянням та їх громадського обговорення; - удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів; - виявлення та заборона будьяких монопольних проявів, сприяння природній конкуренції тощо.

В висновках розроблені чіткі рекомендації для державних службовців та працівників місцевої влади, які містять повний перелік заходів, а саме:

- проведення співбесід з державним службовцем, його керівником, колегами органу виконавчої влади з певного кола питань;
- проведення планових перевірок діяльності державного службовця, оцінка законності та обґрунтованості його дій;
- моніторинг конкретних управлінських процедур, прийняття рішень, у зв'язку з якими найчастіше здійснюються корупційні правопорушення, поведінки посадових осіб, які відіграють певну роль у прийнятті таких рішень.

Ключові слова: конституція, корупція, органи місцевого самоврядування, антикорупційні програми;

Korinna V.A.

Ways to Overcome Corruption in Local Self-Government Bodies

The paper reveals the essence of scientific regulations on corruption as a socio-economic phenomenon. It is shown that corruption has become a part of the modern state and public mechanism, having pierced all its structures and levels. It unifies the methods and forms of relations of local authorities with representatives of legal business and organized crime and integrates them into a single system of shadow (criminal) relations.

It is shown that the basis of the State policy in the field of combating corruption is the direction of influence on the causes of corruption: - narrowing the boundaries of state regulation, economic and social processes; - development and implementation of mechanisms for attracting

labor collectives to monitor compliance with anti-corruption legislation, the implementation of measures to prevent corruption acts and their public discussion; improving the taxation system, reducing the tax pressure on entrepreneurs and other individuals, simplifying the procedure for collecting taxes, and expanding the scope of fixed payments; the identification and prohibition of any monopoly manifestations, the promotion of natural competition, and the like.

The conclusions developed clear recommendations for civil servants and employees of local authorities, containing a complete list of activities, namely:

- conducting interviews with a public servant, his manager, colleagues of the executive authority on a certain range of issues;

- carrying out planned inspections of the activities of a public servant, an assessment of the legality and validity of his actions;

- monitoring of specific management procedures, decision-making, in connection with which corruption offenses and the behavior of officials are most often committed, play a certain role in making such decisions.

Key words: constitution, corruption, local self-government bodies, anti-corruption programs;